

մի խումբ անձինք—պ. պ. Ալ. Մէլքի-Ա. զարեան, Ալ. Խոսրոսեան, Ալ. Բաղդասարեան, Վ. Սեփականեան, Հ. Առաքելեան և այլք զինքնին կառավարութեան և, առաջարկելով մշակված մի կանոնադրութիւն խնդրեցին թոյլ տալ բանալ «Հայ նպատակաւ» ամսոյ Ընկերութիւնը:

Այս աղբ ընկերութիւնն է, որի կանոնադրութիւնը հաստատվել է Եւրոպայի պետական ընկերութեան հիմնադրել անդամներին ժողով ընտրելու համար նոր վարչութիւն:

Ողջունել ենք նոր ընկերութեան ծնունդը:

ԸՆԹԵՐՅՈՒՆ ԳՐԵԱՏԱԿԱՆԱՅ

Pro domo sua

Որքան ծանր է լրագրական աշխատանքի համար, որը պարբերաբար հետևելով կենսաբան լրագրական երկայնքին՝ աշխատում է արտադրել նրանց իրանց վատ ու լաւ կողմերով մամուլի էջերում, կրք, զանազան, յաճախ և շատ յաճախ, նրա կազմից միանգամայն անկասկածաբար պատճառներով, նա ստիպված է լինում երկար ժամանակով վայր դնել իր գրելը և չը գրելը:

Եւ որքան գիտեմք է նորից սկսելը: Գիտեմք, մասնաւոր այն դեպքում, երբ ըստ իր զգացումից վայր դնելուց և լուրաց, նա հարաւորութիւնն չէ ունենում նորի իսկ, հենց այդ նոր պատճառներով հետևելու լրագրական, որ մեր ընթացիկ կենսաբան երկայնքին արտադրող հայկերն է, հնարաւորութիւնն չէ ունենում ծանօթանալու իր շուրջը կառավարող իրողութիւնների հետ: Այս աղբային մի գրութեան մէջ եմ գտնվում եմ:

Արդ՝ 4 ամիս է, ինչ ընդհատվել են իմ յիշատակաւորներս. ամբողջ չորս ամիս է՝ եւ հնարաւորութիւնն չէմ ունենել ոչ միայն խոսելու «Հայկեր» ընթերցողներին հետ, այլ նորի իսկ ինքս հնարաւորութիւնն չէմ ունենել հետևելու մեր ընթացիկ կենսաբան իր լրագրական երկայնքին:

Եւ սակայն այս չորս ամիսը մի ամբողջ էպոսիս է եղել հայ կենսաբան համար, մի էպոսիս լի ետեւ կենսաբան տեղային աշխատանքով մեր հասարակական կենսաբան լուր ամսագրիցներում, սկսած հայկական հարցով և վերջացած գրականութեան ու թատերական:

Հասարակական ետեւ գործունէութեան մի շրջան եւ ամբողջ և դեռ շարունակում ենք արդիւն իր հետքերով. շարունակ ու հնարաւորութեան ոչ միայն մեր մասնաւոր կենսաբանութիւնը, թիֆլիսում, այլ գաւառական այն-պիսի սովորաբար թմբած անկենտանի, ինչպէս Բագու, Կոթայիսիւնում և այլն:

Եւ այն «Հայկեր» ամսագրի իր տեղը ծածկ մի ամբողջ գրական շարժմանը, Հայ Գործընկեր Ընկերութիւնը իր պարբերական երկայնքներով, Տ. Նազարեանի Գրական-Նիգարական Միջոցը, իր յարմարութեամբ, Արգելադրական Ընկերութիւնը իր բնականորէն գործունէութեանը, իր ծրարած հայ պարբերական մամուլի ցուցանակներով, նորածին Հայ Երաժշտական Ընկերութիւնը, ամբողջ հետադարձական գաղափարներով, ներքին գործընկեր այս ու այն ընկերութեան և մասնաւոր մարդկանց կողմից կազմված՝ արտադրող են, որ հայ հասարակական կենսաբան զարթոյն է և արդիւն է սկսում:

Եւ դա մի ուրախալի երեւոյթ է, մի երեւոյթ, որի յարմար լինելը ցանկալի է ամենքի համար:

Ու միակ ցուցակի և տխուր երեւոյթը մեր իրականութեան մէջ, որը միջնորդում է մեր հասարակական զարթոյնը ինքնագրութեան:

Ամառում է եկեղեցուց, մասնաւոր է լեզուն և անհետանում է, միջնորդ ձեռք գաղափարականներով վեճերը, ամառնութիւնը լըջ հասարակ յարաբերութիւնները ստատիկանում են և թուլանում աղբը Այդ պնդող Սեփական է, որը ամեն հայտնի է, քան ինչ որը բոլոր այսպէս ասած «գաղափարականները»:

Մարում են հայի ծրարները և մարում են հայերի ձեռքով, Կարմիրները ձեռքով:

Փչիկ-հանգչիկ հնչում են ձրաքնները, որ, առաջ, միայն միայն պղպղակ են լինանց աղօտ լայնով: Մէտը էր խնամել պատկանել, բայց դրա համար պէտք էր սիրել Դուք գիտեցաք միայն վիճել և ամուլ...

Ձեռքանց սեր կարելի չէր պատել իշմարմանը կենսաբանական ժողովին դուք Կարմիրները ուղում էիք կաթիլներով վաշտանի վանքի և այն տանիկի հազար դեռ ստատիկ կարողանալները, որոնց մասին դուք խօսում էք այժմ, ցանկանում էիք ստալ թուրքին և քրեւրին, իսկ նոյնների ամառում թիֆլիսում, երբ մենք բոլորս զգաղված էինք հայ դուր պաշտպանելու հարցով, դուք Կարմիրները եղաք և ասացիք, թէ թիւրքը և քրեւրը միմեան մարդիկ են, ինչպէս և հայերը, պէտք է նրանց կրակալիք, ուսում տալ և դուք ցուում էիք թիւրքի և քրեւրի մասին և մասնաւոր էիք միայն հային...

Զորս անեմ կամ գորն խոստովանի...

Ձեր Կարմիրները քաղաքները միշտ վիճել է մեռանքների հետ... մեր հայերին երեսին...

Խուռն ու մամը դուք պահել էք և պահում էք թիւրքի, քրեւրի, հայի մարդը:

սակցութեան վայրում արշաւայել, դա տառերի գրաւի 1500-ամեայ և աղագրութեան 400-ամեայ յորդանանները շուրջը ստեղծված թիւրքահայութիւնն է, որը մինչև այժմ շարունակում է գոյութիւն ունենալ թիֆլիսում և պոստիկ թէ մեր հասարակական գործիչների և թէ հասարակութեան մարմերը:

Ճանաչել է, որ այդ համարեա թէ միակ սկիզբը մեր հասարակական կենսաբան վարչապետ իրականութեան փոխ վարչից նորսկիւն վերացվել է մենք իրաւունք ունենալ յինքն ասելու, որ հայ հասարակութիւնը զարթոյն է իր թմբած գրութիւնից և ձիւղ ու ջանք է գործ դնում իր աղային կուսակցական կենսաբան առաջնադարձութեան անպարելուն:

Վերջացնելով մեր ընդհանուր ակնարկը հայ հասարակական կենսաբան արշաւայի մասին, աշխատենք պարբերաբար հետևել, թէ նրա և թէ ընդհանուր մարդկութեան կենսաբան առաջնադարձութիւնը կենսաբան Վարչապետ Թուրանիս Բազու:

ՏԵՆԿԱԳՈՐԹԻՆԵՐ ԳԱՍԱՌԻՑ

Գարունը հազիւ եկաւ

Չը նայելով որ արդէն յունիսը մասնաւոր է, բայց մեղանում կարծէք դեռ նոր է տիրում գարունը: Արդ՝ մայիս ամիսը անցանք ձիւնի, ցրտերի, անձրեւի և մասաւորի տակ: Մասնաւոր մայիսի 24-ին յորդ անձրեւներից յետոյ ձիւնի հաստ շերտով ծածկվեց Գնդարձուհաց լեռնաշղթան: Եւ մենք ստանդարտիս տարածեց խոտաբույսերի վրա, որոնց արդէնքի մասին երկուց կայ, որ այդ տարին պակաս ստացվել է թէ յունիսին անձրեւների չէ լինել կանոնաւոր Բուսականութիւնը ամեն սեղ կնգը է անու և զարգացումը դանդաղացել, տիրող ցրտերի պատճառով:

Ճանաչելով ծիրարկման զարգացումը նայալէս դանդաղ է առաջ գնում: Բայց վերջերս եղանակը մի փոքր լաւացաւ և արդ՝ յունիսի օրերը յայտնի նորսկի են ներշնչում հողագործ դասին, հացի արդիւնաբերութեան վերաբերմամբ: Բայց ընդհանրապէս ժողովուրդը լըված է ամեն կողմից. անուսական գրութեան ստուգելու մի կողմից, գարնան տարօրինակ եղանակները միւս կողմից, առաւարի կերել պակասութիւնը և ձիւն երկարատեւութիւնը մի այլ կողմից՝ զիւլովին սպասել են ժողովուրդի նիւթական ոյժերը, և նա կարծա է ամեն քանի մասնաւոր այս տարւոյ դժուր կարգուհի նրան ոչինչ միջնորդական ըսն չը բերեց, իր հողագործական-անուսական գրութեան նկատմամբ երաւ անստանդարտ նայալի մայիսին պատուաւ կերել վրա էին կանգնած, իսկ դաշտերում արածացողները սոված էին տուն վերադառնում, ուր ոչ իստ կար և ոչ դուր մասնաւոր ժողովուրդի բոլոր եղբայրները անստանդարտ, մասնաւոր կէր կողմերը ոտքի վրա երեւում են և հողից քայլում միջնաւորային և կնգվ վրա, որ նա կը լինի վերցրած, քանի որ ոչնչանքների անխիւ հոտերը բոլոր արտաներ կոծկում՝ հողին են հաւատարեցրել: Գ. Սիւնանեան

Մի սպանութիւն

Մանգրեշ, 4 յունիսի Ամսին 2-ին տեղացի ուսու Փրաւովը տեղիս նորաբաց պետ. վարչական ճանկից 50 ր. փող է վերցնում և դնում իւր ձեռքով, որ անու և ընակվելին է լինում իր ընտանիքի հետ: Այստեղ ամառ ուղ գիշերին փողը համբելի 30 ր. պակասում է: Փրաւովը կանխում է կնգվ վրա, որ նա կը լինի վերցրած, քանի որ ոչնչանքների անխիւ հոտերը բոլոր արտաներ կոծկում՝ հողին են հաւատարեցրել: Գ. Սիւնանեան

Կրթիւն համար և վախճանում էք միայն մի քանից՝ չէիք թէ ձեր խնկրը բուրբ և մեղ, և ձեր մամը մեր աղբը են լուսաւորում...

Դուք ասում էք, թէ ցանկանում էք կին տաների չնո աղբը: Կը ցանկայինք, որ դուք կինտների հում/ար պարէիք:

Արդ՝ այդ դպրոցները, որոնց համար կարգվում է դպրոցական ֆոնդը, կինտների համար չէ: Կարելի չը կայ կինտների չնո աղբը և կինտների մարդկանց: պէտք է կինտների համար աղբին աշխատել նրանց կարելի հազար Գուցէ վախճանում էք, որ կը լուսաւորվեն և կը հասկանան ձեր անկող վարդապետներին և կը վաճառեն ձեզ: Անհամ, անվերջ վեճերով և խօսքերով այնքան դուք խաբեցիք աղբը Արդէն ձեզ հասկանում են:

Ձէ, կինտները ձեզ պարտուակ չեն լինել, քանի որ դուք խոստովանում էք, թէ դնում էք դպրոցի կողքին ճանա զրի տանը, մէկը քիչ, միւսը ինձ, իսկ երկուսն էլ աղբը...

«Միւսը ինձ», — ասաւ ուր է թաղված շան գողը:

Դուք համաձայն եք, Կարմիրներ, որ մենք աշխատենք, մուրաբի և մոլորվեց այդ անիծակ փողը, միայն, միայն:

«Միւսը ինձ», — ասաւ ուր է թաղված շան գողը:

Դուք էլ ուղում էք ստանալ այդ փողը, իր գրական գործիք, և պահանջում էք, որ մենք կինտը, կէսը ամառ դպրոցին, կէսը ձեզ...

Ճաշանքը լաւ է և արտադրելու մեծ, բայց քանի որ այժմ դպրոցական ֆոնդն է կարծուր, նա պիտի բռնէ առաջին տեղը: Ինչպիսի ասացէք, այդ բոլորը հայ մասնաւոր:

Ինքը փողի մասին ոչինչ չը գիտէ: Սակայն մարդը երկար չէ կարողանում ստանալ ինչ: Միայն կանխած վախճանում է զայրոյթի, իսկ զայրոյթը՝ բարոյութեան, և վաճառ է վրէժներով լինել կնգից: Վերջնում է դաշտը և գաղափարացած՝ կնոյ վրա կտրում:

Ոճիկը կատարելուց անմիջապէս յետոյ ինքը գալիս է այստեղ պրիստուին յայտնում, ուր և ձերակալվում է:

Սրանով կնոյ սպանուի երկրորդ դէպքն է, որ կատարում են տեղիս ուսանողը Ա. Ուսանողը: Կանոնաւոր անուսով ուսող արքած գրութեան մէջ սպանեց կնոյն: Եւ երկուսն էլ հասարակ պատճառներով: Ա. Ո.

ՏԵՆԿԱԳՈՐԹԻՆԵՐ

Անդրկասպեան երկրի հայերի զբաղմունքն է վաճառականութիւն, արհեստներ: Թէ մէկը և թէ միւսը՝ այս երկրի նուաճման սկզբնական և միջին շրջանում գտնվում էին հայերի ձեռքին, և անստանալէս հայերի դիրքը շատ բարձր էր: Այժմ հայերը ոչ թէ այստեղ մրցման կամ տարրաբերման ճանապարհին են գտնվում, այլ անկման, բաւիս բուն իմաստով:

Եւ այդ տեղի են տալիս հիշանքներ, անգամ թուրքերի առաջ, որոնք օրէ-ցօր ըսկտում են տիրել առեւտրական շուկային: Սակայն այս խնդրի մասին մասնաւոր ու գործողներ անգամ չէք գտնի:

Մի ծխական դպրոց պահում է մուրաց-կանութեամբ և շատերն են դժգոհում նրա գոյութեան համար, որ մի քանի կողմերից կորելու պատճառ է դառնում:

Անհրաժեշտ է դպրոցական շէնք ունենալ, որովհետեւ երգած դպրոց չէ:

Անհրաժեշտ է գր-ընթերցարանը, գաղութի հայկական տնտեսը և մի շարք խնդիրներ, որոնց մասին յայտարարող կը խօսենք:

Ի դէպ՝ կարող է քրքրել մամուլի էջում ծխ. դպրոցի անհրաժեշտութեան համար լինել չը լինելու խնդրը: Այսպիսի հասարակական շրջաններում, ընտանիքներում, յաճախ խօսակցութեան նիւթ է դառնում այն հարցը, թէ ինչ է տալիս ծխ. դպրոցը ընդհանրապէս և այն մեղ հարկաւոր է թէ ոչ:

Ամօք և նախապէս է գրել վերջին և այդ հարցի արժեքները: Բայց ինչ արած՝ երբ այդ յաճախ են լուսւ. պէտք է պարզել պէտք է բացատրել, այսինքն՝ դասերի առաջ առաւել, երբ այդ լուսւ. է խնդր-գնաւ շրջաններում, «ուսումնական պաշտօնին» ծառ կանգնած մարդկանցից:

Ասում են՝ ինչու համար է ծխ. դպրոցի կրթութիւնը: Երբ երեսն ասարկուց յետ գիմնազիա կամ պետական այլ դպրոցներ չէ կարող մտնել: Այս մէկը երկրորդ թէ ծխ. դպրոցը ստանձն կրթութիւնը կենսաբան համար հարկաւոր է:

Մարդիկ գիտակցութեան անգիտանում են այն հանգամանքը, որ մեր դպրոցները այլ պիտեմ ունեն, պետականները՝ այլ: Մեր դպրոցները ծրարներ և նպատակը այլ, պետական դպրոցները՝ այլ: Եւ վերջապէս ինչ համաժողովութիւն կարող է լինել հողով կապէս տարբեր երկու տիպի դպրոցների մէջ: Մէկը ժողովրդական-տարրական, որի նպատակն է ընդհանուր հասարակ տարրական կենսաբան անհրաժեշտ գիտելիքներ մատակարարել անտիրին, իսկ միւսը՝ պետական, որի նպատակն է միջնակարգ կրթութիւն տալ և նախապատրաստել բարձրագոյն կրթութեանը: Կարմիրները համար Այլ լինելը, եթէ համաժողովութեան դրվել հայ ծխ. դպրոցը առաւ ծխ. դպրոցի հետ: Եւ, դպրոցը ապագային տալիս է աշակերտ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս շաբթում Կովկասի փոխարքայ կոմս Ի. Բ. Վորոնցով-Դաշկովը մտադիր է Բաթումից մեկնել իր կարուածը՝ Տաւրոսի նահանգը:

Բաթումից վերադարձաւ Կովկասի փոխարքայի գինուրդական մասն օգնական գինուրդ Շառլովը:

Պետերբուրգից վերադարձաւ փոխարքայի խորհրդի անդամ Ջուլիովսկին:

Վրաստանի կէպարք մեկնելուց առաջ վերջին անգամ պատարագ կը մատուցանէ այսօր գինուրդական տաճարում:

Երկրորդը. Գլխաւոր կառավարչի կովկասեան լիարժեք Շաշկովին պաշտօնական գործերով այսօր մեկնում է Սեւծովի ափը:

Իրկուտի քաղաքից մեկ հեռագրում են, որ «Դաշկովսկին» կուսակցութեան գործի առիթով դատաւարարված և Իրկուտի քաղաքը աքսորված Սարգիլ Եղիարեանը, Պետերբուրգից ուղարկված կարգադրութեան համաձայն, վերադառնում է Թիֆլիս:

Նկարիչ Բաշկովսկին պատկերաւորում, որ բացված է Թիֆլիսի ժողովարանում, պարունակում է գեղարուեստական գործեր, որոնք թէ շարժում են հետաքրքրութիւն և թէ պատմական գեղարուեստական հանգը: Ճանաչել է, որ հասարակութիւնը ծանօթանալ պատկերասրահէի հետ, որտեղ կան այնպիսի գեղեցիկ նկարներ, ինչպիսի «Գողգոթան խաչկոծութիւնը յետոյ», «Բորժոմի բնութիւնը», «Արարատի տեսքը Ներսիսեան լճից», «Սեւծովեան տարածքներ», «Սեւծով լճի և կղզի», ընդհանուր տեսարաններ: Յաջորդ անգամ կը տանք մասնաւոր տեղեկութիւններ պատկերասրահէի մասին:

Թիֆլիսի երաժշտական դպրոցի վրաստանցի նորից ընտրվել է Ստեփան Գ. Միլոզիւսկին:

Թիֆլիսում աւա երրորդ օրն է, որ

սկսվել են շոգերը, որի պատճառով էլ քաղաքից մեկնում են ամառանոց գնացողները: Երկարորոշութեան դեպքում մասնաւոր 1000 ր. է յատկացրել այս տարւոյ աշխատութիւնում պարագանութեան ցուցանանքէս հիմնաւոր համար:

Թիֆլիսի օֆիցերների «անտեսական ընկերութեան» նորակառույ շինութիւն օծումը նշանակված է յունիսի 30-ին:

Վրաց ժողովրդական կենսա կուլիանին ծանր հիւանդ է:

Մուգան է մեկնում թիֆլիսի մի մասնաժողով դպրոցից հիւանդութեան դէմ մարտերի համար:

Ալ. Խոսրոսեան թիֆլիսի համալսարանի զարմուռները աւարտելուց յետոյ մտադիր է երկու շաբաթով արձակուրդ ստանալ և մեկնել քաղաքից՝ հանգստանալու համար:

Քաղաքային վարչութեան անդամ Մ. Աթաբեկեան Կովկ. ուսումն. շրջանի հոգաբարձուից հաստատվեց Հալաբադի 5-րդ աղայոց գիմնազիայի հոգաբարձուի պաշտօնում:

Ժողովրդական Տանը մի շաբաթից յետոյ կը սկսվեն թիֆլիսի ու ընդհանուր համալսարանի նկարները, որոնց վերջնապէս յետոյ ժողովրդական Տանը կը փակվի աւարտալ ընթացքում, երբ և մասնաւոր կայ կատարել թատրոնի վերանորոգութիւնը:

«Товщя Кабарза» օրաթիւքը այսօր հետո լոյս է տեսնելու շաբաթ երկու անգամ միայն:

Կովկասեան մեղուարուծական ընկերութիւնը Կարմուռ քաղի է ցուցանանքէս, որ տեղի է օգտատուից 15 — 20: Ճուշտագնէիս նպատակն է ծանօթանալ Կարմիր շրջանի մեղուարուծութեան դրութիւնը:

Յունիսի 7-ին, Քաղաքային կառուածները, փայտի պահեստում, հողը փորելի գտնվել է երեսային դիւակ, որ արդէն քաղաքված էր և փաթեթված՝ փայտների մէջ:

Յունիսի 7-ին, ցերեկայ ժ. 5 1/2-ին Արեւի դաւառի գիւղացի Միքայէլ Տեր-Նիկարայեանի 2 1/2 տարեկան աղան Քէյլ-Քոլիկայ փողոցում, առանց հեղադրական խաղալիս, անդադուութիւնից ընկալ գինուրդական հիւանդանոցի մօտից եկող № 97 վագոնի տակ, որ դեկավարում էր վագոնի վերջնակէլը, և անստանալ շատ լուրջ վարդաւորութիւն հիւանդանոցի տարիքին մեռաւ:

Յունիսի 4-ին, թիֆլիսից օրկող Զախիսի Լազարեանը, որ ծառայում էր Յովհ. Յակոբեանի մանրածախսից, կրպակում, ծառայութեան ժամանակ խնց մի շիւք քաղալիս հանցիկ և արդից հիւանդանոց: Յունիսի 5-ին Լազարեանը վախճանվեց: Հանգուցիկը թողել է մի գրութիւն, որով խնդրում է իր մահվան համար ոչ ոքի չը մեղադրել Կրպակաւորով անտույն հանգուցիկը վառնելը 260 բուրլի:

ՆՈՐ ՄՍՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1) «Վանք-Տաւր» շաբաթաթիւքի № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 6

